

Αξιολόγηση της θεματικής πύλης της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας Θύρα.

Κυριακή Μπαλά

Βιβλιοθηκονόμος, MSc Σπουδές στην Εκπαίδευση
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Βιβλιοθήκη, Τμήμα Επιστημονικής Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης

Περίληψη

Με την υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών αναπτύχθηκε και αναπτύσσεται ακόμα η ηλεκτρονική μάθηση (e-learning) και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ειδικά στα ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες τείνουν να προσαρμόζουν τις λειτουργίες και τις υπηρεσίες τους, με τρόπο τέτοιο, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες διαφορετικών κοινοτήτων χρηστών οι οποίοι πολλές φορές βρίσκονται σε απομακρυσμένους φυσικούς χώρους. Όλα τα παραπάνω, δημιούργησαν νέα δεδομένα για τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες ωθώντας τις να διαφοροποιήσουν το ρόλο τους, να επεκτείνουν τις υπηρεσίες τους και πρωτίστως να αναπτύξουν τέτοιου τύπου ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εργαλεία για την παροχή πληροφοριών, τα οποία θα τις καθιστούσαν ισότιμους συμμετόχους στην παρεχόμενη εκπαίδευση στα πλαίσια του ιδρύματος στο οποίο λειτουργούν.

Η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας στο πλαίσια της χρηματοδότησης που έλαβε από το Γ ΚΠΣ, έργο «Πλοηγός: Από την Πληροφορία στη Γνώση», έχει αναπτύξει μια σειρά υπηρεσιών και εργαλείων παροχής πληροφόρησης, τα οποία προσφέρει στους χρήστες της για την αποτελεσματικότερη εξυπηρέτησή τους. Ανάμεσα σε αυτά αναπτύχθηκε η Θύρα, η Θεματική Πύλη της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Η τελική δημοσίευση της Θύρας έγινε τον Ιανουάριο του 2007 και περιελάμβανε αρχικά 311 συνδρομητικές και ελεύθερα προσβάσιμες βάσεις δεδομένων. Ο αριθμός των πηγών αυτών ανήλθε στις 455, τον Αύγουστο του 2008, και το σύνολο του υλικού αποτελείται πλέον εκτός από βάσεις δεδομένων και από άλλες μορφές ηλεκτρονικού υλικού παροχής πληροφόρησης, όπως συλλογές διαθετών ηλεκτρονικών περιοδικών, ηλεκτρονικά βιβλία, ιστοσελίδες φορέων και οργανισμών. Το νέο υλικό πληροί τα κριτήρια επιλογής και ένταξης υλικού όπως αυτά είχαν τεθεί κατά το σχεδιασμό του έργου.

Στη φάση του σχεδιασμού της Θύρας, αναπτύχθηκε εργαλείο τήρησης στατιστικών στοιχείων για τη χρήση της μέσω του Google analytics. Το εργαλείο αυτό, θα καθιστούσε δυνατή την καταγραφή της ποσοτικής χρήσης της, για την εξαγωγή

συμπερασμάτων σχετικών με την αποδοτικότητα της σε επίπεδο ποσοτικών στοιχείων (στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζονται ποσοτικές μετρήσεις από τον Ιανουάριο του 2007 έως τον Αύγουστο του 2008).

Λέξεις κλειδιά: Θεματικές Πύλες Βιβλιοθηκών, Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες, Αξιολόγηση Υπηρεσιών Πληροφόρησης, Θύρα

Abstract

The implementation of new information and communication technologies changed radically the form of education and the ways for its provision.

The academic libraries today aim not only to support the educational procedure but also to be a significant part of it by producing, and assessing educational material and by providing continuous learning opportunities and guidance to its customers. All these factors have created a whole new situation for the academic libraries and forced them to expand their functions but above all to develop new electronic services and tools for information provision which will render them as equal partners in the educational procedure within the institution they operate.

The University of Macedonia Library received founding under the 3rd Operational Programme for Education and Initial Vocational Training under which it developed a series of services and tools. One of those was its Subject Gateway, Thira.

Thira was initially published in January 2007 containing 311 databases. Until August 2008 it contained 455 electronic resources such as databases, electronic journals collections, e-books collections and other electronic sources of information selected under the selection criteria stated at its initial design face.

One of the project's basic parts was the development of a statistical analysis tool to assess its usage in terms of quantity. The tool was created by using Google analytics.

(paper represents quantitative data for January 2007 - August 2008).

Keywords: Library Subject gateways, Academic Libraries, Reference Services Evaluation, Thira

Εισαγωγή

Στην σημερινή κοινωνία της γνώσης και της συνεχούς μάθησης υπάρχουν διάφορα εργαλεία τα οποία οι βιβλιοθήκες και εκπαιδευτές μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να εξασφαλίσουν την αυτονομία και τη συνεχόμενη εκπαίδευση των σπουδαστών. Όλα αυτά εργαλεία όμως θα πρέπει να οργανωθούν, συστηματοποιηθούν και διατεθούν στους σπουδαστές με τρόπους οι οποίοι θα είναι εύκολα προσβάσιμοι και

χρηστικοί. Τα ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αντιλαμβάνονται όλο και περισσότερο την αναγκαιότητα της διασφάλισης αυτού του τύπου εκπαίδευσης, ο οποίος, θα εξασφαλίζει στους σπουδαστές τους τις ικανότητες να αντιμετωπίσουν την ετερογενή πληροφόρηση της οποίας η αυθεντικότητα, η αξία και η αξιοπιστία θα είναι πάντα ένα σημείο συζήτησης. (Pinto & Doucet, 2007).

Συνεπακόλουθα, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, που παραδοσιακά είχαν και έχουν κρίσιμο ρόλο στη μάθηση και στην εκπαίδευση, τείνουν να προσαρμόζουν τις λειτουργίες και τις υπηρεσίες τους με τρόπο τέτοιο ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες διαφορετικών κοινοτήτων χρηστών οι οποίοι πολλές φορές βρίσκονται ακόμα και σε απομακρυσμένους φυσικούς χώρους. Καλούνται πλέον, όχι μόνο να υποστηρίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και να συμμετέχουν σε αυτή, παράγοντας εκπαιδευτικό υλικό το οποίο και αξιολογούν, λειτουργώντας συμπληρωματικά στους εκπαιδευτές και παρέχοντας δυνατότητες επιμόρφωσης και καθοδήγησης στο κοινό τους.

Όλα τα παραπάνω δημιούργησαν νέα δεδομένα για τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες ωθώντας τις να διαφοροποιήσουν το ρόλο τους, να επεκτείνουν τις υπηρεσίες τους και πρωτίστως να αναπτύξουν τέτοιου τύπου ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εργαλεία για την παροχή πληροφοριών τα οποία θα τις καθιστούσαν ισότιμους συμμετόχους στην παρεχόμενη εκπαίδευση στα πλαίσια του ιδρύματος τους.

Καθώς όλο και περισσότεροι εκπαιδευτικοί και ερευνητές ενδιαφέρονται για τη δημιουργία και χρήση ευφώνων πηγών πρόσβασης στην πληροφορία, με απώτερο στόχο την ποιοτικότερη εκπαίδευση η οποία θα είναι βασισμένη κυρίως στην απόκτηση ικανοτήτων, δεξιοτήτων, αρχών και αξιών που θα είναι συνεχώς εμπλουτιζόμενες (OECD, 2005) ο σχεδιασμός και η κατασκευή συνθετικών (synthetic) πυλών πληροφόρησης καθίσταται επιτακτικός πλέον για τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες (Okerson, 2003).

Η αξιολόγηση της Θύρας

Η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας στο πλαίσια της χρηματοδότησης που έλαβε από το Γ ΚΠΣ, έργο «Πλοηγός: Από την Πληροφορία στη Γνώση», έχει αναπτύξει μια σειρά υπηρεσιών και εργαλείων παροχής πληροφόρησης τα οποία προσφέρει στους χρήστες της για την αποτελεσματικότερη εξυπηρέτησή τους. Ανάμεσα σε αυτά αναπτύχθηκε η Θύρα, η Θεματική Πύλη της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Συνοπτικά η Θύρα είναι μία πύλη πληροφοριών οι οποία καλύπτει 12 βασικές θεματικές κατηγορίες που υποδιαιρούνται σε 2 επίπεδα υποκατηγοριών η κάθε μία. Το ο πρώτο επίπεδο υποκατηγοριών αντιπροσωπεύει μία ομάδα επιστημών ενώ το δεύτερο τους κλάδους της κάθε επιστήμης. Με τον τρόπο αυτό παρέχει πρόσβαση σε πηγές αναφερόμενες τόσο στο γενικό αντικείμενο της κάθε επιστήμης όσο και στα ειδικότερα θέματα που την αφορούν.

Η τελική δημοσίευση της Θύρας έγινε τον Ιανουάριο του 2007 και περιελάμβανε αρχικά 311 συνδρομητικές και ελεύθερα προσβάσιμες βάσεις δεδομένων. Ο αριθμός

των πηγών αυτών ανέρχεται σήμερα¹ στις 455 και το σύνολο του υλικού αποτελείται πλέον εκτός από βάσεις δεδομένων και από άλλες μορφές ηλεκτρονικού υλικού παροχής πληροφόρησης, όπως συλλογές διαθετών ηλεκτρονικών περιοδικών, ηλεκτρονικά βιβλία, ιστοσελίδες φορέων και οργανισμών. Το νέο υλικό πληροί τα κριτήρια επιλογής και ένταξης υλικού όπως αυτά είχαν τεθεί κατά το σχεδιασμό του έργου.

Στη φάση του σχεδιασμού της Θύρας, είχαν προβλεφθεί δύο άξονες αξιολόγησης της, ο πρώτος αφορούσε στην τήρηση στατιστικών στοιχείων χρήσης της, για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικών με την αποδοτικότητά της σε ποσοτικό επίπεδο². Για το λόγο αυτό, αναπτύχθηκε ένα εργαλείο τήρησης στατιστικών μέσω του Google analytics. Ο δεύτερος άξονας αξιολόγησης αφορούσε στα ποιοτικά χαρακτηριστικά της πύλης και η πρόβλεψη της ομάδας σχεδιασμού ήταν να αξιολογηθεί η πύλη με τη χρήση σύντομου ερωτηματολογίου μέσω του οποίου οι εκπαιδευόμενοι του προγράμματος Πληροφοριακής Παιδείας³ που έχει αναπτύξει η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας θα αξιολογούσαν τη Θύρα ως προς κάποια ποιοτικά χαρακτηριστικά της.

Συνοπτικά τα χαρακτηριστικά ως προς τα οποία οι σπουδαστές θα αξιολογούσαν την πύλη είναι:

- α) περιεχόμενο (οργάνωση, αξιοπιστία, χρησιμότητα, ενοποίηση πηγών)
- β) σχεδιασμός (αρχιτεκτονική των πληροφοριών, χρηστικότητα, γραφικά, τεχνική επάρκεια)
- γ) κοινότητες (επικοινωνία, συνεργασία-συνεργατικότητα)

Με την ολοκλήρωση του ακαδημαϊκού έτους 2007-2008 (συμπλήρωση 18 μηνών λειτουργίας της Θύρας) θεωρήθηκε ότι θα ήταν χρήσιμο να μελετηθούν τα πρώτα στοιχεία χρήσης της πύλης έτσι ώστε να η ομάδα σχεδιασμού της να διαπιστώσει σε πρώτο επίπεδο αν τα ποσοστά αυτά είναι ικανοποιητικά στην ποιοτική αξιολόγηση της πύλης. Για το λόγο αυτό στην παρούσα ανακοίνωση παρατίθενται μόνο τα ποσοτικά στοιχεία των μετρήσεων ενώ η διενέργεια των ποιοτικών μετρήσεων θα πραγματοποιηθεί στο ακαδημαϊκό έτος 2008-2009.

¹ Αύγουστος 2008

² Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζονται ποσοτικές μετρήσεις από τον Ιανουάριο του 2007 έως τον Αύγουστο του 2008.

³ Η εκπαίδευση στη χρήση της Θύρας αποτελεί μέρος του προγράμματος Πληροφοριακής Παιδείας της Βιβλιοθήκης

Αναφερόμενοι στον αριθμό των επισκεπτών της Θύρας, μέσα στους 18 πρώτους μήνες της λειτουργίας της, θα μπορούσαμε να σχολιάσουμε ότι αυτός ξεπέρασε κατά πολύ τις προσδοκίες της ομάδας σχεδιασμού. Από τις συνολικά 27.257 επισκέψεις που δέχθηκε το σύστημα εντυπωσιακός είναι ο αριθμός των μοναδικών επισκεπτών (unique visitors) οποίος ανέρχεται σε 15.078 (μοναδικά IPs καταγεγραμμένα από το Google analytics) ποσοστό της τάξης του 55, 28% (βλ. σχ. 1)

www.lib.uom.gr/dbases/ Jan 1, 2007 - Aug 25, 2008 Visitors Overview Comparing to: Site

Σχήμα 1.

Σχολιάζοντας την επανάληψη των επισκέψεων των χρηστών και την εμπιστοσύνη τους στο σύστημα παρατηρούμε ότι το 17, 94% των επισκεπτών έχει συνδεθεί στο σύστημα πάνω από 10 φορές κατά το χρονικό διάστημα των 18 μηνών λειτουργίας του (βλ. σχ. 2).

www.lib.uom.gr/dbases/ Jan 1, 2007 - Aug 25, 2008 Visitor Loyalty Comparing to: Site

Number of Visits	Visits	Percentage of all visitors
1 times	15,068	55.28%
2 times	3,182	11.87%
3 times	1,427	5.24%
4 times	871	3.20%
5 times	625	2.29%
6 times	475	1.74%
7 times	399	1.48%
8 times	318	1.17%
9-14 times	1,209	4.44%
15-25 times	1,154	4.23%
26-50 times	1,154	4.23%
51-100 times	749	2.75%
101-200 times	456	1.67%
201+ times	170	0.62%

Ένα ακόμη στοιχείο για την επισκεψιμότητα του συστήματος, το οποίο η ομάδα σχεδιασμού θεωρεί πολύ σημαντικό, είναι η γεωγραφική διασπορά των επισκέψεων που δέχθηκε. Σε σύνολο 27.257 επισκέψεων, ο συνολικός αριθμός των χωρών από τις οποίες προέρχονται οι επισκέπτες του συστήματος ανέρχεται στις 53. Εντυπωσιακή είναι η τρίτη θέση στη λίστα των πρώτων 25 χωρών σε επισκεψιμότητα την οποία κατέχουν οι ΗΠΑ με 83 επισκέπτες, η Κίνα στη θέση 12 με 6 επισκέπτες και η Ιαπωνία στη θέση 13 με 5 επισκέπτες (βλ. σχ. 3 και 4).

Country/Territory	Visits	Pages/Visit	Avg. Time on Site	% New Visits	Bounce Rate
Greece	26,602	4.46	00:03:36	54.55%	49.84%
Cyprus	311	3.28	00:01:29	84.57%	55.31%
United Kingdom	83	2.35	00:01:26	79.52%	65.06%
Germany	55	3.62	00:01:33	78.18%	56.36%
United States	38	2.79	00:01:45	86.84%	65.79%
Italy	20	3.75	00:01:52	90.00%	55.00%
Bulgaria	18	2.78	00:02:02	77.78%	61.11%
France	17	2.12	00:00:41	100.00%	58.82%
Netherlands	13	6.08	00:04:57	92.31%	53.85%
Spain	8	2.12	00:00:35	100.00%	75.00%

1

Google Analytics

Σχήμα 3.

Belgium	7	1.57	00:00:07	85.71%	71.43%
(not set)	6	1.33	00:00:25	100.00%	83.33%
China	6	2.50	00:02:15	83.33%	66.67%
Finland	6	9.00	00:11:02	100.00%	33.33%
Switzerland	6	1.67	00:00:06	100.00%	83.33%
Japan	5	5.40	00:02:29	60.00%	40.00%
Saudi Arabia	3	8.33	00:06:41	33.33%	66.67%
Luxembourg	3	3.67	00:01:31	66.67%	0.00%
Austria	3	1.67	00:00:08	100.00%	66.67%
Canada	3	2.00	00:00:50	100.00%	66.67%
Turkey	2	2.00	00:00:45	100.00%	50.00%
Norway	2	3.50	00:02:02	50.00%	50.00%
Algeria	2	1.50	00:00:03	100.00%	50.00%
South Africa	2	1.50	00:01:58	100.00%	50.00%
Jordan	2	1.00	00:00:00	100.00%	100.00%

1 - 25 of 53

Σχήμα 4.

Άλλο στοιχείο το οποίο η ομάδα σχεδιασμού θεώρησε ότι πολύ σημαντικό ως μέρος της μελέτης της γεωγραφικής κατανομής της επισκεψιμότητας του συστήματος, είναι η διασπορά που εμφανίζει το Google analytics στις διάφορες πόλεις από τις οποίες πραγματοποιήθηκαν αυτές οι επισκέψεις. Χαρακτηριστικό είναι το σχήμα 5 στο οποίο παρατηρούμε ενδείξεις IP από πόλεις σε όλες σχεδόν τις ηπείρους.

Αναλυτικότερα παρατηρούμε ότι μετά από σχεδόν όλες τις μεγάλες ελληνικές πόλεις ακολουθούν το Λονδίνο στην 29 θέση με 23 επισκέψεις, το Μόναχο στην 38 θέση με 9 επισκέψεις, το Παρίσι στην 40 θέση με 7 επισκέψεις, το Τόκιο και τη Νέα Υόρκη στην 43 θέση με 4 επισκέψεις, την πόλη του Παναμά στην 45 θέση με 2 επισκέψεις και τέλος στην 46^η θέση τις Τεχεράνη, Μόσχα, Αμάν και Μπογκοτά με 1 επίσκεψη.

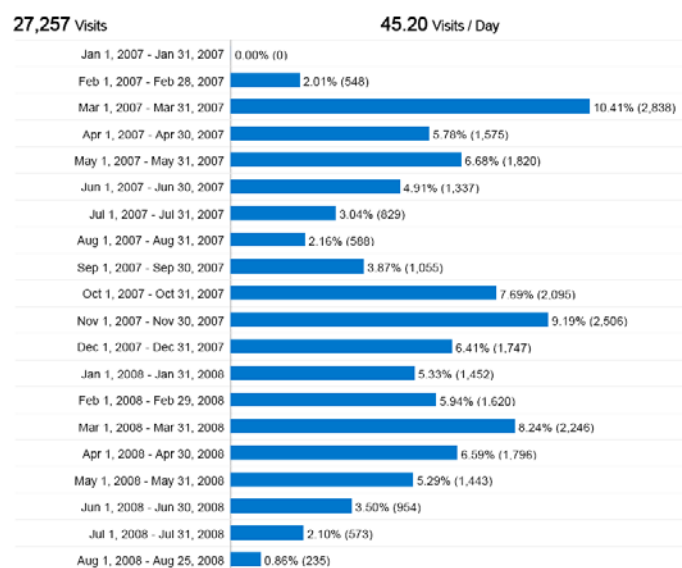

27,257 visits came from 250 cities

Σχήμα 5.

Αναφορικά με το χρόνο πραγματοποίησης των επισκέψεων στην πύλη παρατηρούμε, όπως φαίνεται και στο σχήμα 6, ότι οι μήνες Μάρτιος, Απρίλιος, Οκτώβριος και Νοέμβριος είναι εκείνοι κατά τους οποίους το σύστημα δέχεται τις περισσότερες επισκέψεις. Η ομάδα σχεδιασμού θεωρεί ότι το γεγονός αυτό οφείλεται σε δύο παράγοντες: α) στην έναρξη των εξαμήνων σπουδών (χειμερινό-Οκτώβριος και εαρινό Μάρτιος) και β) στην πραγματοποίηση των σεμιναρίων Πληροφοριακής Παιδείας (χειμερινό-Νοέμβριος, εαρινό-Απρίλιος). Σε αυτό το σημείο χρήσιμο είναι να σημειωθεί ότι πως κατά τους μήνες Σεπτέμβριο, Οκτώβριο, Νοέμβριο (χειμερινό εξάμηνο) και Μάρτιο-Απρίλιο-Μάιο (εαρινό εξάμηνο) η Βιβλιοθήκη παρουσιάζει και τη μεγαλύτερη κίνηση σε αριθμό χρηστών που εξυπηρετεί.

www.lib.uom.gr/dbases/ Jan 1, 2007 - Aug 25, 2008 Absolute Unique Visitors

Σχήμα 6

Google.com

Η ομάδα σχεδιασμού του συστήματος για να διαπιστώσει το κατά πόσο ορατό είναι μέσα από τις μηχανές αναζήτησης Google, Yahoo! και Altavista στις 24 Αυγούστου 2008 πραγματοποίησε έρευνες σε αυτές με τους όρους “ Thira and Library ” και «Θύρα και Βιβλιοθήκη» τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Όροι	Google	Yahoo!	Altavista
Thira and library	2 ^ο αποτέλεσμα σελίδα 1	1 ^ο αποτέλεσμα σελίδα 15	4 ^ο αποτέλεσμα σελίδα 4
Θύρα και βιβλιοθήκη	1 ^ο αποτέλεσμα σελίδα 1	3 ^ο αποτέλεσμα στη σελίδα 10	1 ^ο αποτέλεσμα σελίδα 4

Συμπεράσματα

Η Θύρα ως ένα πρωτοποριακό σύστημα, το οποίο στοχεύει, στην παροχή επιλεγμένων και σωστά οργανωμένων πηγών πληροφόρησης, αποτελεί ένα από τα πιο ισχυρά εργαλεία για την ευρύτερη επιστημονική κοινότητα. Μετά τη μελέτη των στατιστικών τα οποία είχε στη διάθεσή της η ομάδα σχεδιασμού της Θύρας, τμήμα των οποίων συνοπτικά παρουσιάστηκαν παραπάνω, κατέληξε στα εξής συμπεράσματα: α) η μεγάλη επισκεψιμότητα του συστήματος δικαιολογεί την περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη του συστήματος, β) η μεγάλη γεωγραφική διασπορά η οποία παρουσιάζει η επισκεψιμότητα στο σύστημα αποδίδεται στην ύπαρξη του αγγλικού περιβάλλοντος διεπαφής που διαθέτει (ταυτόχρονα με το ελληνικό) γεγονός το οποίο το καθιστά ένα σύστημα το οποίο απευθύνεται σε διεθνές κοινό. Για το λόγο αυτό θα πρέπει το αγγλικό περιβάλλον να εμπλουτιστεί περαιτέρω, γ) το σύστημα πρέπει να προβληθεί περαιτέρω για να αυξηθούν τα ποσοστά «επανεπισκεψιμότητας» (loyalty) των χρηστών του. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί είτε μέσω της δημιουργίας νέου υλικού προώθησής του στους χρήστες της Βιβλιοθήκης είτε μέσω περαιτέρω διάδοσης της λειτουργίας του στην ευρύτερη επιστημονική κοινότητα, δ) θεωρείται πλέον επιβεβλημένη η διεξαγωγή της έρευνας των ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος πριν τις όποιες προσθήκες, διορθώσεις, αλλαγές.

Βιβλιογραφία / References

1. OECD (2005) *DeSeCo: definition and selection of competencies: theoretical and conceptual foundations*.
Διαθέσιμο στο: <http://www.portal-stat.admin.ch/deseco/index.htm>
2. Okerson, A. (2003) “Asteroid, Moore’s law and the star alliance” *Journal of academic librarianship*, 2 (5) : 280-285.
3. Pinto, M. and Doucet, AV. (2007) “An educational resource for information literacy in higher education: functional and users analyses of the e-COMS academic portal” *Scientometrics*, 72 (2) : 225-252